

Gender + smernice

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission.
This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.
Erasmus+/Grant Agreement 2018-1-UK01-KA202-048039

Cilji in pričakovani učinek Gender + smernic

Namen Gender + smernic je določiti minimalne zahteve, ki jih institucije poklicnega izobraževanja in usposabljanja morajo izpolnjevati, da se lahko smatrajo kot vključujoče za vse spolne identitete. Smernice bodo vključevale določbe o kadrovske politiki in usposabljanju oseb, obliko tečajev, ponudbo pripomočkov ter storitve za podporo študentom. V nekaterih evropskih državah oz. regijah sicer že obstaja zamisel o smernicah za oblikovanje storitev na regionalni ravni, a se žal osredinjajo na potrebe ene specifične skupine (glede na spol).

Ponudniki poklicnega izobraževanja in usposabljanja morajo doseči širok spekter uporabnikov, zato tak pristop – "od spodaj navzgor" - otežuje razvijanje storitev in institucionalne kulture, kamor bi bile vključene potrebe vseh spolnih identitet, s katerimi se srečujejo.

Izvirnost teh smernic je torej mogoče povzeti na dva načina. Za partnerske države, v katerih smernice še ne obstajajo, bo v projektu oblikovan nov pristop, ki bo v pomoč izvajalcem poklicnega izobraževanja in usposabljanja pri vključevanju porajajočih se spolnih identitet v obstoječe storitve. Istočasno bo v partnerskih državah, kjer so se določene smernice že začele uveljavljati, projektov pluralistični pristop do spolnih vprašanj ustvaril sklop pravil, ki bodo ustanovam za poklicno izobraževane in usposabljanje pomagale razviti pogled od zgoraj navzdol. To pomeni, da bodo lahko bolj učinkovito obravnavali množico odtenkov odkritih v različnih spolnih identitetah tako, da bodo lahko v enem dokumentu primerjali in razlikovali različna določila, ki jih zahteva vsaka skupina.

V obeh primerih je namen listine oz. smernic ustvariti regulirane pristope k spolni enakosti, ki se lahko primerjajo s kakovostnimi zahtevami. Listina bo torej ponudnikom vzgojno izobraževalnih storitev pomagala razviti institucionalno kulturo, ki bo bolje razumela raznolikost spolnih identitet v sodobni družbi ter načine, kako izboljšati storitve in zmogljivosti da bi zadostili potrebam teh skupin. Tako bo izpolnjen tudi širši cilj projekta, ki je izboljšanja socialne inkluzije spolnih skupin (mladih žensk, trans učencev

ipd.), ki se trenutno počutijo izločene iz glavnih tokov ponudb vzgojno izobraževalnih ustanov.

Rezultati ugotovitev bodo objavljeni v nacionalnih poročilih o raziskavah, ki bodo proučevala teme, kot so npr. napredek pri vprašanjih spola in inkluzije, primere dobrih praks v zasnovah storitev ter politiki spolne inkluzije (tako nacionalni kot institucionalni). Ta pristop bo dopolnjen z raziskavami razvojnih smernic na evropski ravni, pa tudi s pristopi in najboljšimi praksami v evropskih državah, ki niso vključene v sodelovanje. Končna listina bo torej vsebovala tudi evropsko perspektivo.

Poleg tega so zahteve iz listine v bistvu načrtovane kot prenosljive ter lahko delujejo kot minimalna priporočila, ki jih lahko vzgojno izobraževalne ustanove preoblikujejo in razvijejo glede na svojo edinstveno situacijo. Posledično je listina enostavno prenosljiva tako med ponudniki v partnerskih državah kot v drugih evropskih okoliščinah. Za lažjo prenosljivost bo listina prevedena v vse partnerske jezike.

Gender + smernice

“Gender pozitivna” šola ali organizacija za izobraževanje in usposabljanje pomeni tolerantno, inkluzivno in sprejemljivo okolje v katerem je spolna identiteta študentov opažena, varna in podprta. Vsem študentom je dovoljeno, da izrazijo in prepoznajo svoj spol, avtentično izrazijo svoje interese in najdejo samozavest v svojih prednostih.

To je prostor, kjer:

- se vsi udeleženci (učitelji, starši, osebje itd.) med seboj spoštujejo in se učijo sodelovati - ne glede na razlike;
- znajo vsi prepoznavati stereotipe in se jim upirati, ne dopuščajo trpinčenja (diskriminacija, stereotipizacija, zafrkavanje, ustrahovanje, nadlegovanje) na podlagi izražanja spola ali identitete spola - to je torej prostor, ki ščiti študente, starše, učitelje in osebje pred diskriminacijo zaradi njihove spolne identitete;
- je študentom in osebju na voljo proaktivno izobraževanje in usposabljanje za lažje razumevanje raznolikosti spolov. To študentom ponuja priložnost za raziskovanje večjega nabora interesov, idej, odkrivanje novih talentov, možnosti za usposabljanje in poklicne poti.

- je spolna identiteta raznoliko zastopana in se to odraža v strukturnih in medosebnih vidikih vodenja šole, vključno s politikami, učnim načrtom, pripomočki in oblikami.

Za oblikovanje šole, ki priznava raznolikost spolov, je potrebna namenska strategija, ki temelji na več ključnih elementih. Šola, vključujoča za vse spolne identitete podpira posebne strukturne pristope (politike, postopke itd.), ki izkazujejo svojo zavezanost prepoznavanju in spoštovanju raznolikosti dojemanja spolne identitete vseh učencev.

Splošna pravila

Šole, vključujoče za vse spolne identitete:

- razvijejo pravila oz. administrativne predpise, ki poudarjajo spolno identiteto kot področje raznolikosti, ki ga šola varuje in podpira;
- zagotavljajo mehanizme, ki poskrbijo, da bodo strukture, ki predstavljajo študente, vključevale vse – ne glede na spol, starost, raso, narodnost ali poreklo, vero ali prepričanje, spolno usmerjenost, spolno identiteto ali izražanje spola ter zdravstveno stanje ali invalidnost;
- imajo informacijske sisteme, ki omogočajo individualno določitev otrokovega spola, imena in zaimka;
- določijo člane osebja, ki dajejo napotke pri vprašanjih raznolikosti spolov;
- imajo nevtralne toaletne/ garderobne prostore, ki študentom zagotavljajo zasebnost, ne da bi jih kakorkoli stigmatizirali;
- imajo na voljo pisna gradiva in informacije o raznolikosti spolov;
- imajo grafične/slikovne elemente, ki obeležujejo raznolikost spolov;
- uvajajo postopke in obrazce, ki izkazujejo ne-binarno razumevanje spola;
- študentom omogočajo, da sodelujejo pri odločanju o politikah, ki jih zadevajo.

Poklicno izobraževanje in usposabljanje

- Šole, vključujoče za vse spolne identitete, zagotavljajo enake možnosti za izobraževanje in usposabljanje za vse učence, ne glede na njihovo spolno identiteto.
- Šolski programi na področju poklicnega izobraževanja in promocije usposabljanja so vključujoči za vse učence in so promovirani na način, ki vsem učencem olajša usposabljanje ter nadaljnje poklicne možnosti.
- Učni načrti in programi usposabljanja ne vsebujejo stereotipov in diskriminacije glede na doživljanje spolne identitete, ki temelji na tradicionalnih binarnih vlogah (na primer: "tipična" ženska oz. moška delovna mesta).
- Šola predstavlja podporno okolje, kjer je glas študentov slišan, njihovi talenti, interesi in karijerne želje spoštovani, ustrezno pa so podprte tudi njihove potrebe po usposabljanju in razvoju ter je cenjeno njihovo delo.

Usposabljanje osebja in osebni razvoj

- Šola organizira sistematično izobraževanje osebja, ki pripomore k temu, da učitelji in drugo osebje (administrativno osebje, svetovalci, pomočniki, vozniki avtobusov, natakariji in uslužbenci v domovih), spoštujejo raznolikost spolnih identitet vseh učencev. Usposabljanje naj bi izboljšalo razumevanje raznolikosti spolnih identitet, razumevanje zapletenost spolnih identitet in uporabo posebnih metod za zaustavitev nadlegovanja na podlagi dojetanja spolne identitete, nasilja in škodljivega zbadanja, vključno s temami, kot so biološki spol, spolna identiteta, izražanje spola, spolna usmerjenost, spolna raznolikost, vključevanje spolnih identitet, itd.).
- Vsi uslužbenci se izobražujejo in so s pomočjo šolskih svetovalcev/ psihologa usposobljeni za obravnavo teme raznolikosti spolnih identitet ter za podporo učencem in njihovim družinam pri teh vprašanjih.
- Učitelji in svetovalci izobraževanje dopolnjujejo z branjem in usposabljanjem, pa tudi z razmišljanjem o njihovem lastnem dojetanju spolnih identitet ter kako to vpliva na delo, ki ga opravljajo z učenci. To je temelj, na katerem učitelji gradijo

svoje prakse vključevanja vseh spolnih identitet in vključujejo ozaveščenost o spolnih identitetah pri vsem, kar počnejo v učilnicah.

Pristopi poučevanja in usposabljanja

Gender pozitivne (vključujoče) izobraževalne ustanove uporabljajo pristope poučevanja in usposabljanja, ki spodbujajo večjo ozaveščenost in razumevanje spolnih identitetah. Ti pristopi so najbolj neposreden način za vpliv na učence, ne glede na to ali delujejo samostojno ali pa so vključeni v druge vidike pouka.

Priporočila:

- Uporabite učne načrte tako, da pomagajo učencem, da se med seboj vidijo, cenijo in razumejo.
- Uporabite učne načrte, ki pomagajo učencem pri prepoznavanju spolnih stereotipov in omejitev kot naprimer preučevanje popularne kulture, oglaševanja, slikovnih knjig ali igrač za učence.
- Razpravljajte in vadite načine, s katerimi bi učenci prenehali s spolnimi stereotipi in žaljivkami v šoli.
- Učite študente, kako naj podpirajo eden drugega.
- Integrirajte spolne teme v izobraževalni program s pomočjo problemski zgodb, pisnih pozivov, branja, likovnih nalog in glasbe.
- Povabite gostujoče govornike, ki se trudijo za večjo spolno enakost v izobraževanju, v pravu ali na drugih področjih.
- Uporabite video ali kakšen drugi medij, ki predstavlja specifične ideje o spolu.
- Dodelite odprte projekte, ki vključujejo teme povezane s spolom, branjem ali novicami.
- Ustvarite okolje, v katerem lahko študentje izrazijo svoje razumevanje in prepričanja glede spola.
- Periodično pregledujte in nadgrajujte učni program glede na potrebe študentov, učiteljev in uporabe strokovnega znanja nevladnih organizacij.
- Berite knjige, ki spodbujajo razprave o spolnih predpostavkah in podirajo spolne stereotipe ter omejitve.

- Prek knjig – biografskih ali izmišljenih - priskrbite vzornike, ki prikazujejo širok razpon zaposlitev in dosežkov za vse spole.
- Povabite gostujoče govornike, ki podajajo širok pogled na načine doseganja uspehov in s tem povezan pogled na pestrost spolnih identitet.

Komunikacija

Medosebna komunikacija ojača šolsko obvezo o spolni vključenosti.

V Gender pozitivni šoli učitelji:

- priznavajo spolno različnost vseh študentov;
- spoštujejo imena in zaimke, ki jih zase uporabljajo študentje;
- uporabljajo jezik, ki je vključujoč za vse skupnosti in ne podpira tradicionalnih (binarnih) stereotipov o spolu;
- izražajo dvom o omejenih prikazih spolne identitete;
- se zavedajo, da je spol stvar posameznikove identitete;
- spodbujajo procese refleksije;
- učijo empatijo in spoštovanje;
- normalizirajo spolno različnost;
- omogočajo študentom uporabo zelenega imena ali osebnega zaimka, čeprav se razlikujeta od podatkov v šolskih evidencah;
- Učitelji, svetovalci, trenerji, administratorji in šolsko osebje se trudijo spoštovati študentovo želeno ime in zaimek ter zagotovijo, da študentove preference spoštujejo tudi njegovi sošolci, soigralci ipd.;
- razvijajo sporočila v razredu, ki poudarjajo frazo "Vsi študentje zmorejo..."
- uporabljajo inkluzivne fraze za naslavljanje njihovega razreda kot celote – študentje ali učenci;
- študente v skupine razvrščajo na načine, ki se ne nanašajo na spol ;
- dajo študentom vedeti, da vidijo njihove močne točke in da spoštujejo njihove edinstvene lastnosti;
- spodbujajo študente, naj poiščejo aktivnosti, v katerih uživajo in so skladne z njihovimi interesi. To jim bo pomagalo razviti družbene vezi.

Komunikacija s starši

Priporočila:

- Podpirajte družine s spolno ekspanzivnimi študenti. Pomagajte staršem/skrbnikom, da uvidijo otrokove močne točke – akademske, umetniške, atletske, dramske ali medosebne.
- Organizirajte večerni dogodek za starše in skrbnike v vaši šolski skupnosti, ki bo pripomogel k razumevanju pomena in kompleksnosti spola za študente.
- Z družinami se pogovarjajte o spolu na pritrđen, inkluziven in razvojno primeren način.

Študentski zapisi in študentski informativni sistem

Priporočila:

- Preglejte starševske/skrbnikove obrazce ter omogočite, da navedejo svojo družinsko vez z otrokom ne glede na spol.
- Dovolite družinam, da natančno določijo otrokovo spolno označbo, prednostno ime in zaimek.
- Preglejte obrazce, ki jih uporabljate na vaši šoli in vsebujejo imena in zaimke, kot npr. liste prisotnosti ali razredne sezname ter se prepričajte, da so imena in spol dosledno uporabljeni.
- Zagotovite zasebnost transspolnim študentom. Jasno določite, kdo ima dostop do podatkov.

8

Dostop do informacij

Priporočila:

- Zagotovite študentom, učiteljem in nepedagoškemu osebju dostop do informacij in podpore glede zadev povezanih s spolno orientacijo, spolno identiteto in spolnim izrazom, ki vključujejo: predstavitev ustreznega grediva v knjižnici izobraževalne ustanove, dostop do psihološkega svetovanja s strani specialista, ki je strokovnjak na področju zadev manjšin; dostop do elektronskega in tiskanega gradiva ipd.

- Zagotovite podporo samo-organiziranim skupinam, kot so klubi in zainteresirane skupine ljudi iz manjšin, vključno s študenti LGBTIQ+, učitelji, nepedagoškim osebem in starši.
- Na vsaki šoli zagotovite dostop osebi, ki bi se želela posvetovati s študenti, učitelji in ne- pedagoškim osebjem glede zadev, povezanih z manjšinami ter posebej LGBTIQ+, s pomočjo orodij, ki zagotavljajo zaupnost in anonimnost, kot npr. email.
- Spoštujte pravico do zasebnosti vsakogar, ki želi biti glede teh tem obveščen anonimno in zasebno.
- Sodelujte z organizacijami študentov, učiteljev in staršev pri izvajanju projektov in iniciativ, ki vključujejo aktivnosti pri katerih administraciji primanjkuje zmogljivosti in strokovnega znanja.
- Zagotovite dostop do gradiv, ki poučujejo o spolnosti, spolni orientaciji, spolni identiteti in spolnemu izražanju na zanesljiv in konstruktiven način, pri čemer ločite med takšnimi materiali in pornografijo.
- V šoli na javno vidna in dostopna mesta postavite informacije, ki zadevajo spolno ekspanzivne študente, kot npr. dogodke, organizacije, zdravstvene in socialne storitve - v obliki letakov, plakatov, brošur in drugih gradiv.

Boj proti nasilju

Priporočila:

- V praksi uveljavite načela in strategije za boj proti nasilju, ki se odkrito sklicuje na spolno orientacijo, spolno identiteto in spolno izražanje. Zagotovite pripravo učiteljev in administratorjev vzgojnih zavodov na soočanje s tovrstnimi zadevami;
- Uvedite standarde za odzivanje na nasilje v šoli, ki temeljijo na najboljših praksah in vključujejo specifične ukrepe, razumevanje šolskega nasilja in viktimizacije občutljivih skupin, vključno z LGBTIQ+ osebami
- Prekinite študentske komentarje, ki se nanašajo na spolne stereotipe.
- Sankcionirajte sovražni govor v javnosti v imenu krepitve načel enakega obravnavanja in sprejemanja vseh ranjivih skupnosti, vključno z LGBTIQ+ osebami;

- Zagotovite nadzor na hodnikih, igrišču in v jedilnicah, da povečate občutek varnosti.
- Zagotovite pravočasno odzivanje na odstranjevanje napisov in simbolov na grafitih, plakatih ali letakih ter v e-obliki, ki izražajo sovraštvo do področij, zaščiteneh z antidiskriminacijskim zakonom, ki žalijo manjšinske skupine ali promovirajo protidemokratske ideologije.
- Uvedite učinkovite mehanizme za zaščito žrtev šolskega nasilja, pri čemur dajte prednost zagotavljanju njihove varnosti. Ti mehanizmi naj vključujejo učinkovite in prohibicijske ukrepe zoper storilce, katerih namen naj bi bil popraviti njihovo vedenje;
- Vsem učencem, tudi tistim, ki so predmet homofobičnega ali transfobičnega nasilja omogočite dostop do podpornih storitev za žrtve nasilja, vključno s psihološko podporo,.
- Organizirajte centraliziran sistem za zbiranje statističnih podatkov o šolskem nasilju, ki upošteva primere nasilja, ki temeljijo na manjšinski identiteti žrtev, vključno s homofobičnim in transhobičnim nasiljem.

Prostori

Priporočila:

- Če je mogoče, dodelite vsaj eno spolno nevtralno toaleta in slačilnico, ki zagotavlja zasebnost in ne stigmatizira študentov.
- Dajte študentom možnost, da si med ekskurzijami ali športnimi dogodki ipd. sobe v spalnici / hotelu izberejo glede na njihovo spolno identiteto; študenta, ki potrebuje dodatno zasebnost, je potrebno tako tudi namestiti, če je možno.

Pravila oblačenja in uniforme

Priporočila:

- Pravila oblačenja in šolske uniforme so spolno nevtralni, ni določanja obleke glede na spol.

Vidnost in obeleževanje raznolikosti

Priporočila:

- Izvajajte aktivno in javno vidno politiko, ki podpira enakost in ne diskriminacijo, uvedite obeleževanje dogodkov, ki so pomembni za manjšinske skupnosti, vključno z LGBTIQ+ populacijo.
- Različnost spolnih identitet je vidna v knjigah, prikazih na hodnikih in v vsakdanjem pogovoru.

Šport

Priporočila:

- **Dovolite transspolnim študentom, da se ukvarjajo s športom v njihovem potrjenem spolu.** Vsi mladi ljudje bi morali imeti možnost, da se rekreativno ukvarjajo s športom - ob spoštovanju njihovega osebnega dostojanstva. Transspolni mladi ljudje niso izjema. Ker morajo transspolni mladi pogosto premagovati pomembne stigme in izzive, bi bilo posebej škodljivo, če bi jim odvzeli pomembne fizične, duševne in socialne koristi, ki jih mladi pridobivajo z rekreacijskim športom. Vpliv takšne diskriminacije bi lahko bil zelo resen in bi lahko povzročil doživljenjsko škodo. Priložnost, da se transspolni študentje in mladi udeležujejo rekreacijskih športov, ki potrjujejo njihov spol, predstavlja veliko spodbudo za njihovo samozavest ter sredstvo za zagotovitev pozitivnih izkušenj, ki jim bodo v pomoč na vseh ostalih področjih njihovega življenja.
- **Tekmovanje na drugi šoli.** Da ne bi kršili zaupnosti ali zasebnosti transspolnih študentov, bi se morali pred tekmovanji v katerih nastopajo transspolni atleti, vodje šol, atletske direktorji in trenerji pogovoriti s kolegi z drugih šol glede pričakovanj o obravnavi transspolnih študentov-atletov znotraj in izven igrišča, vključno z zagotavljanjem dostopa do ustreznih slačilnic, tušev in kopalnic ter zahtevati uporabo prednostnih imen in zaimkov s strani trenerjev, tekmecev, uradnikov, napovedovalcev, navijačev in medijev.

